

แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ

8.1 บทนำ

จากข้อมูลรายละเอียดในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดในเขตพื้นที่โครงการ ที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ บทที่ 1 จนถึงบทที่ 7 สามารถที่จะนำมาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อประเมินคุณค่าในด้านต่าง ๆ ในอันที่จะนำมาพิจารณาในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตพื้นที่โครงการ ในระดับของการจัดทำแผนหลัก และการจัดทำแผนในระดับโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาอย่างละเอียดในขั้นต่อไป

8.2 ปัญหา

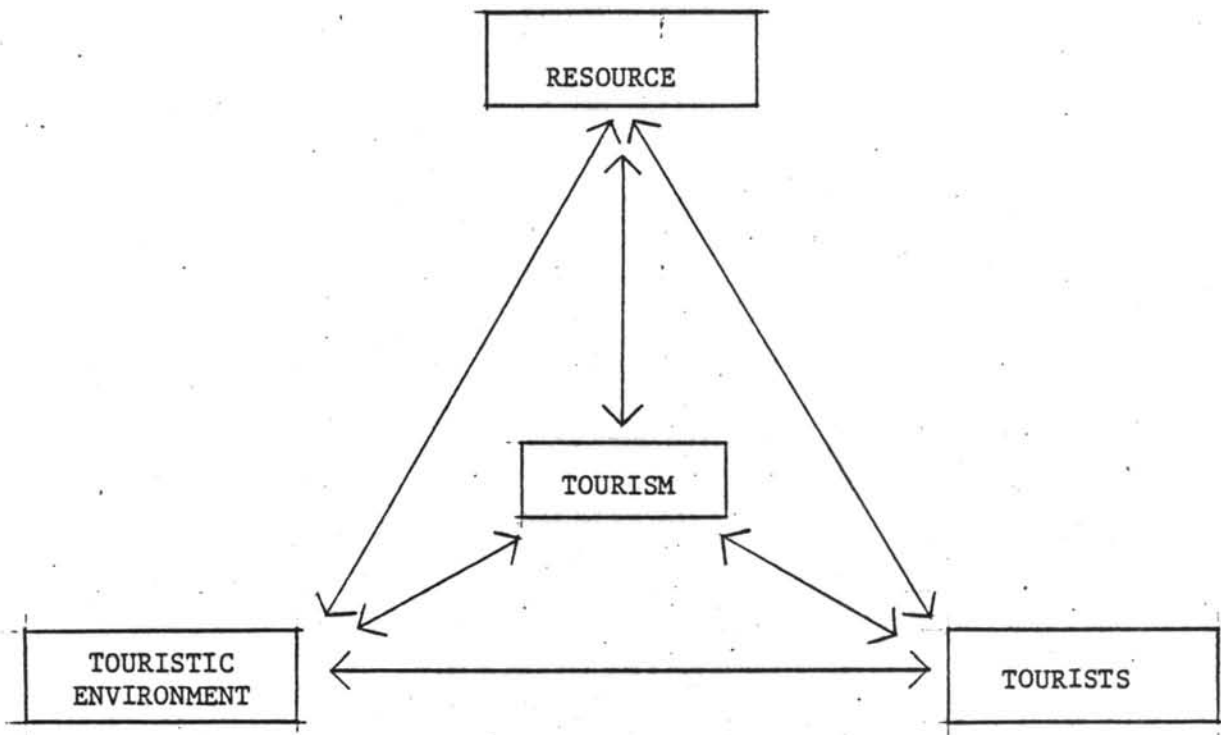
ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการ สามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญได้ 3 ประเด็น

8.2.1 ปัญหาทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource) ปัญหาในด้านทรัพยากรในพื้นที่โครงการ จะมีปัญหาเฉพาะในด้านการจัดการ คือการนำแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มาดำเนินการฟื้นฟู โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับพัฒนา ระดับปรับปรุง และอนุรักษ์ เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งทรัพยากรในพื้นที่โครงการมีจำนวนมาก สามารถที่จะรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อีกมาก ปัญหาการจัดการในด้านก่อให้เกิดความเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว กับเส้นทางคมนาคมที่มีศักยภาพสูงในพื้นที่โครงการ

8.2.2 ปัญหานักท่องเที่ยว (Tourists) ปัญหาของนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางเข้าไปเป็นกวัน (One Day Trip) ซึ่งถูกกำหนดโดยบริษัทนำเที่ยวเอกชนใหญ่ ๆ เพียง 2-3 บริษัท ในภาครัฐบาลจะมีเพียงการรถไฟที่มีเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางเดียว รายจ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงตกแก่บริษัทนำเที่ยว และร้านอาหารที่มีข้อตกลงกับบริษัท ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่โครงการอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศ ทำให้รายจ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ตกอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่มีความยากจน และประกอบอาชีพการเกษตร

8.2.3 ปัญหาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยว (Touristic Environment) ปัญหาส่วนใหญ่จะได้แก่ปัญหาที่เกิดจากชุมชนเมือง ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยว อันได้แก่ ปัญหามลพิษของโบราณสถาน มลภาวะของน้ำ ที่กักไม่มีคุณภาพดีพอ การใช้ที่ดินสับสน การรุกรานโบราณสถาน ปัญหาไม่มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่นร้านอาหาร ในที่ลับ หรือสถานที่อื่น ๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว จะปรากฏในเมืองพระนครศรีอยุธยา ส่วนปัญหาในจังหวัดสระบุรีจะได้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อยู่ในลักษณะกระจายตัวกันทางไกลมาก ทำให้สิ้นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก และปัญหาในเมืองลพบุรีจะได้แก่ปัญหาในด้านการรุกรานโบราณสถานอย่างมาก การใช้ที่ดินสับสน ที่กักไม่มีคุณภาพดีพอ ปัญหาการจราจรที่มีส่วนทำลายโบราณสถาน เช่นทางรถไฟวังชืดโบราณสถาน และปัญหาโบราณ

รูปที่ 8.1 แสดงปัญหาของการท่องเที่ยว

สถานต่าง ๆ ไม่ได้รับการบูรณะเท่าที่ควร เนื่องจากขาดงบประมาณ

8.3 แนวทางในการกำหนดนโยบาย

สำหรับการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการนี้ การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะคำนึงสิ่งเหล่านี้

8.3.1 การกระจายรายได้ เป็นที่ยอมรับกันว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำรายได้ให้ประเทศอย่างมาก การกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศก็จริง แต่อย่างไรก็ตามการก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้นี้ ควรจะพิจารณาถึงประชากรในภาคเกษตร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และถือว่าเป็นเจ้าของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันคนกลุ่มนี้ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมาก เพราะรายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวจะตกอยู่ในมือของนายทุนเจ้าของกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่นบริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร เป็นต้น รายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนี้ควรจะต้องกระจายไปยังประชากรในภาคเกษตรอย่างเป็นธรรม

8.3.3 การกำหนดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการนี้ เมื่อพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงของการท่องเที่ยว และสถานที่ตั้งของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนระยะทางและสภาพของการคมนาคมแล้ว ควรจะกำหนดให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวชมโบราณสถานในทางประวัติศาสตร์

8.3.4 การกำหนดศูนย์กลางย่อยของการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ ในเขตพื้นที่โครงการทั้ง 3 จังหวัด อันได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และนครปฐม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคม และลักษณะการท่องเที่ยว แต่เมื่อพิจารณาในด้านความพร้อมของเมืองใดกล่าวแล้วในบทที่ 7 จังหวัดนครปฐมควรจะเป็นศูนย์กลางย่อยสำหรับการท่องเที่ยวรองลงมาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการควรจะให้มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ มากกว่าการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ๆ

การกำหนดเมืองที่เป็นศูนย์กลางหลักและศูนย์กลางรองนี้ จะช่วยทำให้เกิดการตอบรับกัน
ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

8.4 แนวทางในการกำหนดเป้าหมายการท่องเที่ยว

แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายนั้น จะเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกับแนวทางการกำหนดนโยบาย โดยนำนโยบายมาตีความหมาย และถอดออกมาเป็นตัวเลข เพื่อให้เห็นภาพว่าควรจะทำอะไรเป็นจำนวนเท่าไร ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน สำหรับแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายนั้น ประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ

8.4.1 เป้าหมายนักท่องเที่ยว¹ จำนวนนักท่องเที่ยวที่ตั้งไว้เป็นเป้าหมายนี้ เป็นตัวเลข คาคะเนในอัตราการเปลี่ยนแปลงชาติ² ก่อนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการ และไม่ได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบ ดังนั้นเมื่อเกิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการแล้ว อย่างน้อยที่สุดควรจะรักษาค่าตัวเลขอันนี้ไว้ให้ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพยายามทำให้การเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวเป็นไปในทางบวก

สำหรับตัวเลขนักท่องเที่ยวขั้นต่ำที่จะตั้งเป็นเป้าหมายคือ จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในพื้นที่โครงการ³ จำนวน 1,084,516 คน ในปี 2526 และ 1,947,498 โดยแยกเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 778,263 คนในปี 2526 จำนวน 1,539,575 คนในปี 2531 นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดนครปฐม 306,253 คนในปี 2526 และ 408,223 คนในปี 2531

1 จำนวนนักท่องเที่ยวไม่รวมนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

2 ตัวเลขขั้นต่ำของจำนวนนักท่องเที่ยว

3 จำนวนนักท่องเที่ยวนี้รวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

8.4.2 เป้าหมายรายได้ จำนวนรายได้ทั้งหมดอันเกิดจากการท่องเที่ยวในจังหวัดพื้นที่โครงการ (ไม่รวมสุพรรณบุรี) คาดว่าจะเป็นจำนวน 22,033,425 บาท ในปี 2526 และ 295,961,675 บาท ในปี 2526¹

จากลักษณะการท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ เหาที่สำรวจและประเมินมาได้ จะก่อให้เกิดรายได้แก่ประชากรในภาคเกษตรกรรมเป็นอัตราส่วนประมาณ 20 % ของรายได้เฉลี่ยของนักท่องเที่ยว/วัน/คน ซึ่งในเรื่องเป้าหมายของรายได้ควรจะเพิ่มอัตราส่วนนี้ให้สูงขึ้นเป็นประมาณ 30 % (รายละเอียดจะดูได้ในบทที่ 4 ที่ว่าด้วยเรื่องตลาดการท่องเที่ยว)

การตั้งเป้าหมายสำหรับจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้นี้ เพื่อที่จะเป็นตัวกำหนดในขั้นต่อไปในอัตราการผลิตตามปกติของนักท่องเที่ยว เพื่อจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสบายสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่นที่พักแรม เป็นต้น

8.5 แนวทางในการพัฒนา

แนวทางในการพัฒนานี้ หมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตพื้นที่โครงการ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องของหลายประการ ซึ่งจะต้องเริ่มวางรากฐานไปพร้อม ๆ กัน โดยมีระยะเวลาเป็นเครื่องกำหนด

8.5.1 ระยะสั้น คือระยะเวลาตั้งแต่ในปัจจุบันจนถึงปลายปี พ.ศ. 2526 เป็นช่วงระยะเวลา 5 ปี การกำหนดแนวทางการพัฒนาในช่วงระยะสั้นนี้ ควรจะเป็นการเริ่มวางรากฐานของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมสำหรับแนวทางการวางแผนในระยะยาวต่อไป

8.5.1.1 การฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว ได้กล่าวละเอียดแล้วในบทที่ 5 ว่าด้วยเรื่องทรัพยากรการท่องเที่ยว ในช่วงระยะเวลานี้ควรจะทำให้ความสำคัญกับแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ในขั้นการพัฒนาก่อน เพื่อเป็นวัตถุดิบของการท่องเที่ยว

¹ รายได้จากการท่องเที่ยวคิดจากจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดคูณด้วยจำนวนนักท่องเที่ยว แล้วจึงนำมารวมกัน เป็นรายได้รวมของพื้นที่โครงการ ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 4 เรื่องตลาดการท่องเที่ยว

8.5.1.2 การกำหนดสารูปของเมือง สารูป (Image) ของเมืองหมายถึง ลักษณะเด่นทางกายภาพของเมืองนั้น การกำหนดสารูปของเมืองนั้นนอกจากจะกำหนดลักษณะของเมืองแล้ว ยังจะเป็นการกำหนดแนวทางและทิศทางในการพัฒนาเมืองนั้นด้วย

จากการประเมินข้อมูลที่ได้นำเสนอมาตั้งแต่ต้น จะเห็นได้ว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเป็นเมืองสำหรับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพราะมีโบราณสถานเป็นจำนวนมาก และตลาดการท่องเที่ยวตลอดจนลักษณะการท่องเที่ยวก็เอื้ออำนวยให้เป็นเช่นนี้

ส่วนจังหวัดนครปฐมนั้น ควรจะเป็นเมืองทางธุรกิจการค้า เมื่อพิจารณาจากความพร้อมของเมือง (ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 7) เมื่อพิจารณาทางด้านการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม ควรจะมีลักษณะเด่นในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะถ้าพิจารณาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะมีลักษณะเด่นกว่า (สวนสามพราน)

ดังนั้นการกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองควรจะให้สอดคล้องกับสารูปของเมืองด้วย

8.5.1.3 การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ในระยะสั้นนี้คาดว่าจะไม่สามารถที่จะเบี่ยงเบนเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ให้เหวี่ยงเส้นทางปกติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดปัจจัยที่จะสนับสนุน เป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว สถานที่พัก การคมนาคม เป็นต้น ดังนั้นเส้นทางท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลานี้ ควรจะเป็นเส้นทางเดิมไปก่อน คือการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็น จากกรุงเทพมหานคร - พระนครศรีอยุธยา - กลับกรุงเทพมหานคร

จากกรุงเทพมหานคร - นครปฐม - ตลาดน้ำดำเนินสะดวก - นครปฐม กลับกรุงเทพมหานคร

จากกรุงเทพมหานคร - สุพรรณบุรี (โดยทางเรือ) กลับกรุงเทพมหานคร

ลักษณะเช่นนี้จะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปเข้า-เย็นกลับอยู่ โดยที่พื้นที่จังหวัดแต่ละแห่งในเขตพื้นที่โครงการ อาจจะยังไม่มีความสัมพันธ์และความต่อเนื่องกัน

8.5.1.4 การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) สิ่งอำนวยความสะดวกนี้ หมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น สถานที่พักแรม พาหนะในการเดินทาง เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกนี้ควรจะเริ่มวางรากฐานโครงการโดยต้องมีการ

ศึกษาอย่างละเอียดถึงโครงการในการจัดเตรียมเหล่านี้ ในเรื่องความต้องการปริมาณ คุณภาพ หรือความเป็นไปได้ของโครงการ ทั้งนี้เพื่อที่จะสนองตอบความต้องการในอนาคตของนักท่องเที่ยว

สำหรับเรื่องสถานที่พักแรมอันเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะย้คว้นพักแรมของนักท่องเที่ยวให้นานขึ้น ซึ่งจะเป็นที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น อาจจะทำโครงการสถานที่พักในรูปแบบของ "บ้านสวน" ซึ่งสถานที่อาจจะเป็นในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สำหรับเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาได้ หรือในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม โดยที่โครงการในลักษณะเช่นนี้จะค่อยเป็นค่อยไป ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นโดยพิจารณาความต้องการสถานที่พักแรมในเรื่องความพร้อมของเมือง เป็นเกณฑ์ในการกำหนดเป็นต้น

โครงการอีกโครงการหนึ่งที่สำคัญ คือการจัดเตรียมการท่องเที่ยวทางเรือรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และอาจจะขยายเส้นทางไปถึงพระราชวังบางปะอิน ปัญหาที่จะต้องคิดแก้ไขคือเส้นทางนำคานแม่น้ำลพบุรีเก่า ซึ่งตื้นเขิน ทำให้ไม่สามารถเดินเรือได้ และปัญหาเรื่องเรือปัจจุบันเรือที่บริการอยู่เป็นเรือหางยาวที่ไม่มีความสะดวก ความปลอดภัย

สำหรับในจังหวัดนครปฐมนั้นความพร้อมของเมืองมีมากที่สุด ใน 3 จังหวัด ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ต้องเน้นมากนัก ควรจะให้ความสำคัญกับแหล่งการท่องเที่ยว เช่น พระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งในปัจจุบันมีสภาพต่อการท่องเที่ยวอันน้อยมาก

จังหวัดสุพรรณบุรีควรจะให้มีความสำคัญกับแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นอันดับแรก เพราะจะเป็นแหล่งวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนครปฐมในอนาคต

8.5.1.5 แนวทางในการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง จากบทที่กล่าวถึงการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมไม่ได้มีการแบ่งกลุ่ม เพราะแนวนโยบายที่จะส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่ควรจะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าไป ควรจะดึงเอาผลผลิตเหล่านั้น และจากจังหวัดใกล้เคียงออกมาสู่ตลาด โดยจัดในรูปแบบของสหกรณ์หรือศูนย์ศิลปหัตถกรรม โดยตัดพ่อค้าคนกลางออกไป เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิต คือเกษตรกร

โดยปกติแล้ว เกษตรกรมักจะผลิตสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นเมืองออกจำหน่ายในฤดูกาลที่ว่างกับการทำนา ซึ่งจะสอดคล้องกับฤดูกาลท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการ ที่มีความดีสูงในช่วงฤดูหนาว

ต่อกับอุตสาหกรรม จากความสัมพันธ์นี้ควรพิจารณาหาวิธีการสำหรับการพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อให้วัตถุประสงค์สำหรับการท่องเที่ยว และเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของอารยธรรมในภูมิภาคนี้ไว้

นอกจากผลผลิตแล้ว ประเพณีการเล่นต่าง ๆ เช่นการแข่งเรือ การเล่นสัควา เป็นต้น ก็ควรระรวมความหมายในการพัฒนาศิลปหัตถกรรมด้วย

8.5.2 ระยะยาว คือระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ปลายปี 2526 จนถึงปลายปี 2531 ในช่วงระยะเวลานี้ ควรจะเป็นช่วยที่การพัฒนาในระยะสั้น ซึ่งเป็นการวางรากฐานสมบูรณ์พร้อมแล้ว ในอันที่จะนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาในขั้นต่อไป

8.5.2.1 การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ในระยะยาวเป็นระยะของการที่จะมีระยะเวลาของการพักค้างคืนในจังหวัดโครงการในขั้นขึ้น ดังนั้นในเรื่องของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ก็จะต้องตอบรับการแนวทางนี้ โดยให้ความสำคัญกับแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในขั้นปรับปรุงและอนุรักษ์ เพิ่มเติมจากการพัฒนา เพื่อที่จะเป็นแหล่งวัตถุประสงค์สำหรับการท่องเที่ยวต่อไป

8.5.2.2 การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว¹ ในขั้นนี้การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวจะแตกต่างกับในระยะสั้น โดยที่จะให้เส้นทางท่องเที่ยวเป็นตัวนำการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพักค้างคืนเพิ่มขึ้น ในลักษณะของการเชื่อมโยงจังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่เข้าด้วยกัน

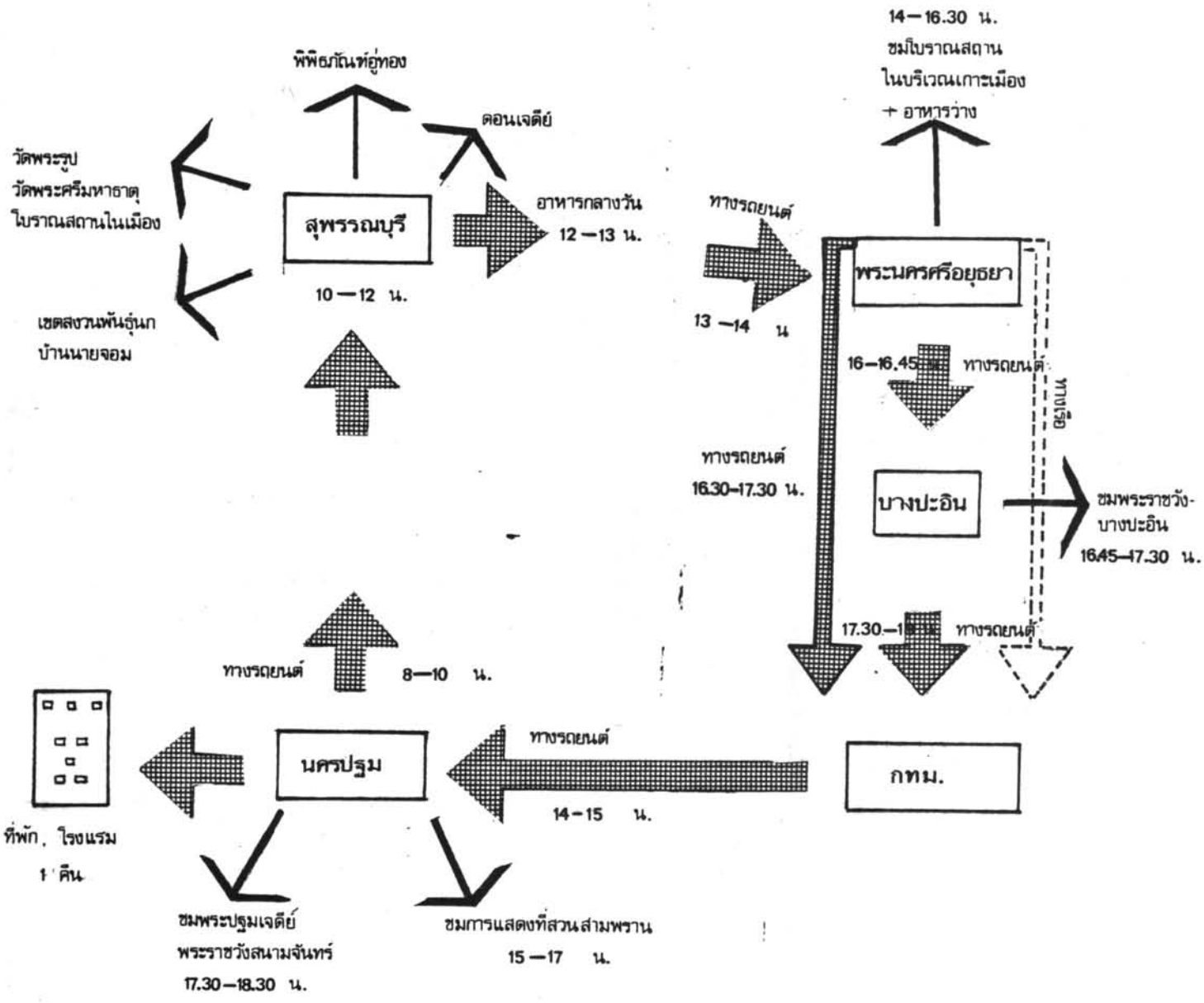
เส้นทางท่องเที่ยวที่ควรระกำหนดขึ้นจะมี 2 ทางเลือกคือ

1. จากกรุงเทพมหานคร - พระนครศรีอยุธยา - สุพรรณบุรี - นครปฐม - กรุงเทพมหานคร ในเส้นทางนี้จะเป็นการท่องเที่ยววนทางซีกซ้ายของจังหวัดในเขตพื้นที่โครงการ โดยมีจุดศูนย์กลางของการพักค้างคืนที่จังหวัดนครปฐมหรือพระนครศรีอยุธยา

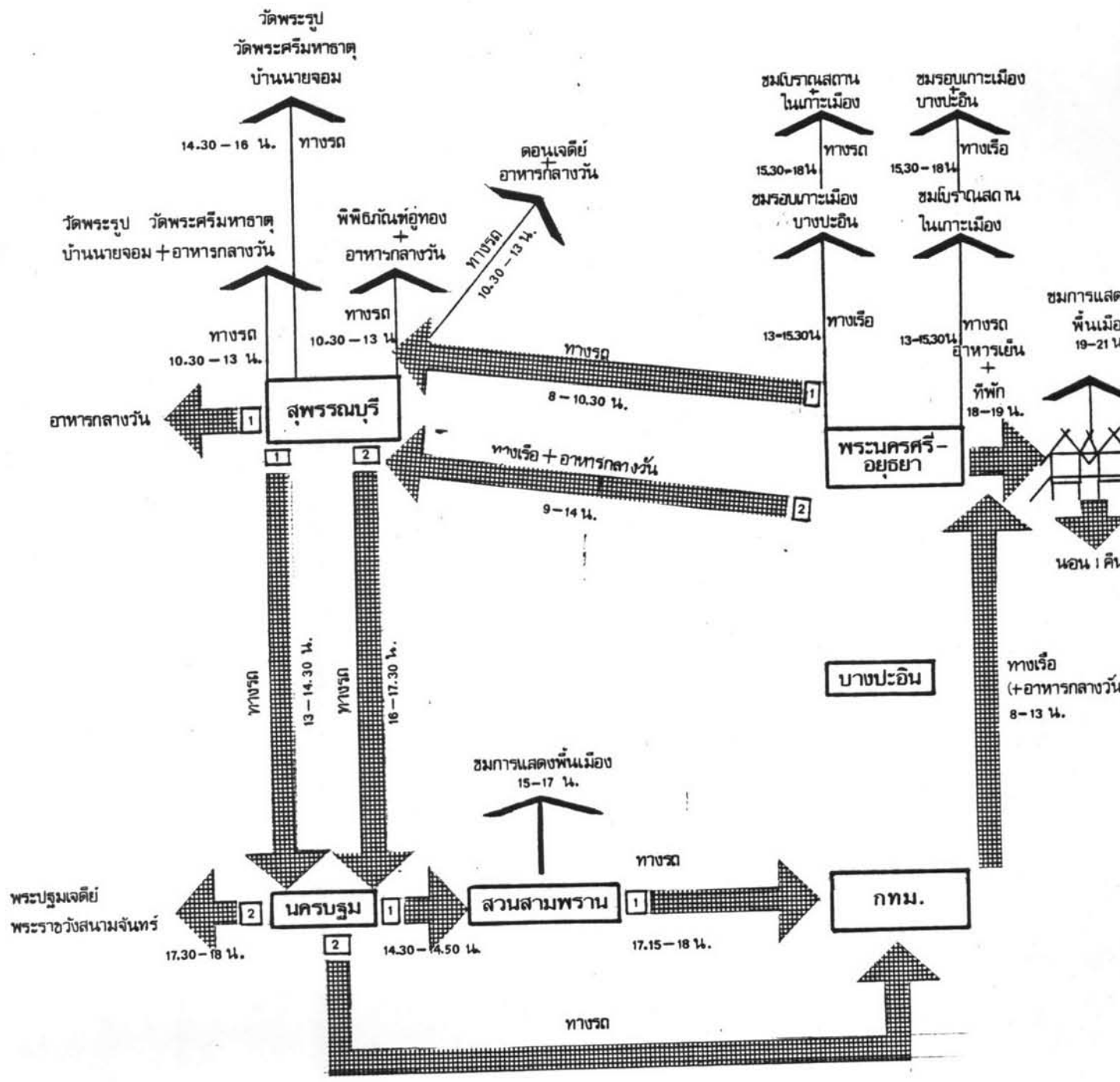
ในกรณีที่ตั้งที่นครปฐม ควรจะออกจากกรุงเทพมหานครในตอนบ่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมการแสดงที่สวนสามพราน จากสวนสามพรานก็เข้าชมโบราณสถานในตัวเมือง ซึ่งได้แก่พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์ หรือสวนผลไม้

¹ การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวนี้ไม่ได้รวมการท่องเที่ยวในเส้นทางอื่น ๆ ที่เป็นลักษณะประจำอยู่แล้ว เช่น การท่องเที่ยวภาคใต้ หรือภาคตะวันตก โดยแวะผ่านจังหวัดนครปฐม

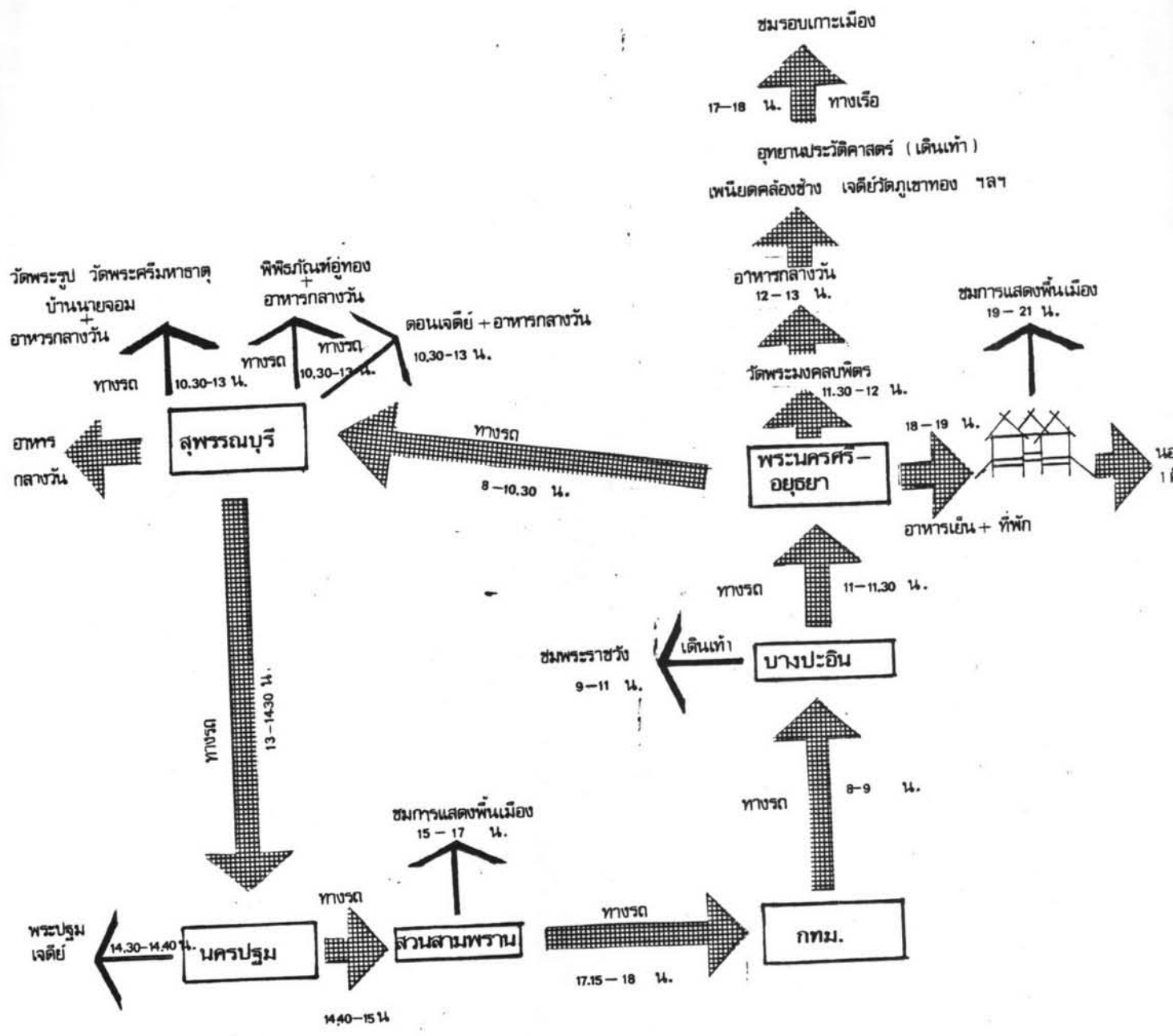
รูปที่ 8.2 แสดงแนวทางการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการเส้นทางที่ 1

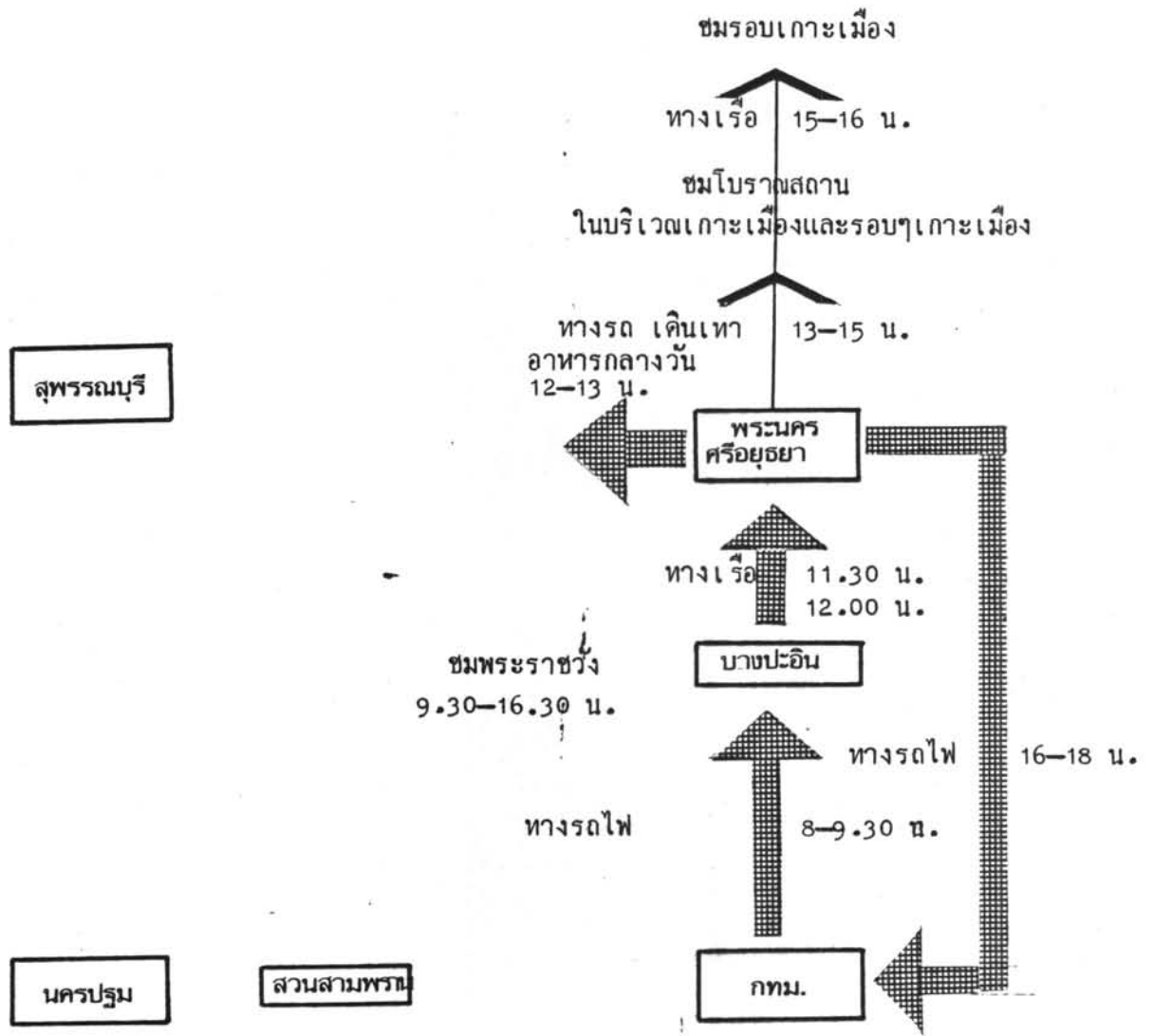
รูปที่ 5.3 แสดงแนวทางการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการเส้นทางที่ 2.1

รูปที่ 8.4 แสดงการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการเส้นทางที่ 2.2

รูปที่ 8.5 แสดงการจัดเส้นทางเดินทางด้วยรถไฟ

หมายเหตุ

1. ลักษณะของรถไฟเป็นแบบรถไฟท่องเที่ยว เช่นเดียวกับที่จัดไปหัวหิน หรือน้ำตกไทรโยค
2. เส้นทางนี้เป็นเส้นทางแนะนำที่นอกเหนือจากเส้นทางที่ 1,2

แล้วกลับเข้าที่พักในจังหวัดนครปฐม นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอาจจะพักที่โรงแรม ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยอาจจะพักที่โรงแรมในเมือง รุ่งเช้าออกเดินทางออกจากจังหวัดนครปฐมไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี (ใช้เวลาเดินทางประมาณ $1\frac{1}{2}$ - 2 ชั่วโมง) ถึงเวลาประมาณ 10 น. จากนั้นก็เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอเมือง (ยกเว้นสวนรุกขชาติคอนเจคีย์ ตั้งอยู่ที่กิ่งอำเภอกอนเจคีย์) ใช้เวลาในการเที่ยวชมประมาณ 2 ชั่วโมง พักรับประทานอาหารกลางวันที่สุพรรณบุรี เวลา 13 น. ออกเดินทางจากจังหวัดสุพรรณบุรี ไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ใช้เวลาเดินทางประมาณ $1-1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง และถ้ามีการพัฒนาถนนสายใหญ่ระหว่างสุพรรณบุรี-อยุธยา โดยไม่ต้องอ้อมอ่างทอง จะช่วยย่นระยะเวลาอีก) ถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเวลาประมาณ 14 น. เมื่อถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้วควรจะไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะเมืองก่อน อาทิเช่น พระมณฑลพิตร วัดพระศรีสรรเพ็ชร หรือโบราณสถานในเขตอุทยานประวัติศาสตร์เช่น วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ เป็นต้น ถ้าต้องการจะกลับกรุงเทพฯ เลย ก็ควรจะใช้เวลาในพระนครศรีอยุธยาประมาณ 2 ชั่วโมง เวลาประมาณ 16 น. อาจจะมีการรับประทานอาหารว่างที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนถึง 16.30 น. ก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ (ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง) หรืออาจจะไม่พักทานอาหารว่าง จากเกาะเมืองฯ ก็เดินทางไปชมพระราชวังบางปะอิน (ใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที) ถึงบางปะอิน เวลาประมาณ 16.45 น. ใช้เวลาชมจนถึง 17.30 น. ก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ ถึงกรุงเทพฯ เวลาประมาณ 18.30 น. นักท่องเที่ยวอาจจะเลือกพักค้างคืนที่พระนครศรีอยุธยา 1 คืนก็ได้ ซึ่งรายการท่องเที่ยวก็จะไปรวมกับรายการท่องเที่ยวในรายการที่ 2 ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

2. กรุงเทพฯ - นครปฐม - สุพรรณ - กรุงเทพฯ สำหรับเส้นทางนี้ จุดศูนย์กลางของการพักคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งการเดินทางจากกรุงเทพมหานครอาจจะทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

2.1 ออกจากกรุงเทพฯ โดยเรือ ใช้เวลาเดินทางถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 4-5 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวที่มาโดยทางเรือ อาจจะจัดให้มีการรับประทานอาหารที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ เวลาประมาณ 13 น. เป็นการท่องเที่ยวรอบเกาะเมืองโดยอาจจะแบ่งเป็น 2 เส้นทางคือ

2.1.1 ชมแหล่งท่องเที่ยวรอบเกาะเมือง โดยทางรถยนต์ ใช้เวลาประมาณ $2\frac{1}{2}$ ชั่วโมง จนถึงประมาณ 15.30 น. แหล่งท่องเที่ยวที่ควรชมก็ได้แก่ที่อยู่ในชั้นการพัฒนา เช่น บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ วัดพระมงคลบพิตร วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ ฯลฯ (เพราะเวลาน้อย) จาก 15.30 - 18.00 น. เป็นการท่องเที่ยวทางน้ำโดยนั่งเรือชมรอบเกาะเมืองแล้วเลยไปพระราชวังบางปะอินฯ ช่วงเวลาการพักผ่อนที่พระนครศรีอยุธยา ควรจะจัดให้มีการแสดงต่างๆ เช่นการละเล่นพื้นเมืองเป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมศิลปวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนหัตถกรรมของท้องถิ่น อาจจะจัดให้มีการแสดงในศูนย์วัฒนธรรมก็ได้ โดยที่การแสดงไม่จำเป็นต้องมีทั้งปี อาจจะมีในฤดูกาลที่มีการท่องเที่ยวมาก ๆ เช่นช่วงฤดูหนาวต่อกับฤดูแล้ง ซึ่งผู้แสดงก็ควรจะเป็นเกษตรกรที่ว่างจากการเกษตร เพื่อหารายได้พิเศษในการเลี้ยงชีพ ในตอนเช้ารุ่งขึ้นก็เดินทางออกจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรถยนต์ ไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ $1-1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง ท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี จนถึงเวลาประมาณ 12 น. พักรับประทานอาหารที่สุพรรณบุรี (ถ้าออกจากพระนครศรีอยุธยาเข้าหน่อย ก็อาจจะได้ไปชมสวนรุกขชาติคอนเจดีย์) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ควรชม อาทิเช่น วัดพระรูป วัดพระศรีมหาธาตุ แหล่งสงวนพันธันกพิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น เมื่อรับประทานอาหารเช้าเรียบร้อยแล้ว ก็ออกเดินทางไปยังจังหวัดนครปฐม (ใช้เวลาเดินทางประมาณ $1-1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง) ถึงนครปฐมเวลาประมาณ 14 น. และนมัสการพระปฐมเจดีย์แล้วเดินทางไปสวนสามพรานชมการแสดงพื้นบ้านซึ่งเริ่มเวลาประมาณ 15-17 น. จากนั้นก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ ถึงเวลาประมาณ 18น.

2.1.2 ชมแหล่งท่องเที่ยวรอบเกาะเมือง และพระราชวังบางปะอินก่อนโดยทางเรือใช้เวลาประมาณ $2\frac{1}{2}$ ชั่วโมง แล้วจึงกลับมานั่งรถชมสถานที่ท่องเที่ยวโดยทางรถยนต์เป็นการสลับพาหนะการเดินทางกับข้อ 2.1.1 สำหรับรายการต่อไปก็เหมือนกับข้อ 2.1.1

2.2 จากกรุงเทพฯ - พระนครศรีอยุธยา - นครปฐม - กรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ออกจากกรุงเทพฯ ประมาณ 8 น. ถึงพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 9.30 น. อาจจะแวะชมพระราชวังบางปะอินก่อน จนถึง 11 น. จึงเดินทางมาพระนครศรีอยุธยา ชมโบราณสถานที่สำคัญ ๆ ก่อน เช่น พระมงคลบพิตร พิพิธภัณฑสถาน จากนั้นก็พักรับประทานอาหารกลางวัน ถึง 13 น. จึงออกชมสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ในบริเวณเกาะเมือง เช่นวัดมหาธาตุวัดราชบูรณะ และนอกเกาะเมืองเช่นเพนียดคล้องช้าง เจดีย์ภูเขาทอง วัดมเหยงค์ เป็นต้น ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง จนถึง 17 น. จากนั้น

ก็ชมรอบเกาะเมืองโดยทางเรือ เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ จนถึง 18 น. จึงกลับเข้าที่พัก ส่วนรายการต่อไปก็เช่นเดียวกับ ข้อ 2.1

สำหรับเรือที่มาส่องนกท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ ในข้อ 2.1 ก็สามารรถที่จะรับนักท่องเที่ยวที่มาจากข้อ 1 ที่ประสงค์จะเดินทางกลับกรุงเทพมหานครโดยทางเรือ ถึงกรุงเทพฯ เวลาประมาณ 18น.

แนวทางในการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการนี้ เป็นการเสนอเส้นทางท่องเที่ยว โดยที่ให้เส้นทางท่องเที่ยวเป็นตัวนำให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ และเพื่อให้เกิดการศึกษาอย่างละเอียดต่อไปในขั้นการวางแผนแม่บท (Master Plan) และการศึกษาความเป็นไปได้

อนึ่งการเดินทางท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี คาดว่าจะยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม คือจากกรุงเทพฯ เดินทางโดยทางเรือ และต้องไปคอยประตูเปิดเวลา 11.15 น. จากประตูน้ำใช้เวลาอีกประมาณ 20 นาทีก็ถึงวัดไร่โรงวัว จากวัดไร่โรงวัว ก็เดินทางกลับมารอประตูน้ำเปิดเวลา 14 น. จึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ (ได้กล่าวแล้วโดยละเอียดในที่ว่าด้วยเรื่องการคมนาคม) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเส้นทางนี้กับเส้นทางที่ 1, - อาจจะเป็นไปได้ยาก เพราะนักท่องเที่ยวส่วนมาก เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตั้งใจจะไปชมเพียงวัดไร่ล้อมกับวัดไร่โรงวัวเท่านั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเส้นทางนี้เพื่อเชื่อมโยงกับพื้นที่โครงการ ควรจะได้มีการศึกษาโดยละเอียดในขั้นต่อไป

8.5.2.4 แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐบาลและภาคเอกชน ภาครัฐบาล เช่น พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ อุทยานประวัติศาสตร์ ฯลฯ ภาคเอกชน เช่นบริษัทเดินเรือ บริษัทเดินรถ ผู้ค้าของที่ระลึก ผู้ค้าและประกอบอาหาร ฯลฯ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาหรือปรับปรุงให้มีแนวทางที่ตอบรับกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการ อาทิเช่นการเข้าชมพระราชวังบางปะอิน เมื่อการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ทำให้การเข้าชมพระราชวังบางปะอินอยู่ในช่วงเวลาเย็นนอกเวลาราชการ ก็ควรจะพิจารณาช่วงระยะเวลาที่ควรจะอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้และให้บริการในการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สำหรับเอกชนที่ต้องการได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลก็ควรจะพิจารณาโครงการหรือกิจการของเอกชนที่เห็นว่าจะมีอำนวยการส่งเสริมต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการนี้

8.6 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

8.6.1 องค์กรภาครัฐบาล ได้แก่ส่วนราชการต่าง ๆ (ไม่รวมรัฐวิสาหกิจ) ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการที่เกี่ยวข้องของทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

8.6.1.1 ส่วนกลาง

- สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่จัดสรรและอนุมัติเงินงบประมาณให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

- กระทรวงการคลัง มีบทบาทในการเป็นเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ ในเขตพื้นที่โครงการ เช่นที่ดินราชพัสดุ ของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ในเขตเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาส่วนภูมิทัศน์ (ได้กล่าวไว้ในบทความพร้อมของเมือง)

- กรมศิลปากร มีบทบาทมากที่สุดเกี่ยวกับการรักษา ดูแล บูรณะสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการ เพราะแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นโบราณสถานและศาสนสถาน นอกจากนี้ กรมศิลปากรยังเป็นเป้าของโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอีกด้วย

- กรมการศาสนา มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินบางส่วนที่เป็นศาสนสถาน ในบริเวณพื้นที่โครงการ

- คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

สำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่อนุมัติเงินให้กู้ยืมในโครงการการลงทุนของภาคเอกชน ซึ่งเอกชนที่ต้องการส่งเสริมและช่วยเหลือในการลงทุนเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว ก็สามารถที่จะขอรับการส่งเสริมได้

8.6.1.2 ส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมาก เพราะเป็นเจ้าของพื้นที่ และแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

- จังหวัดเป็นเจ้าของพื้นที่ในจังหวัด จึงมีบทบาทในอันที่กำหนดนโยบายจังหวัดให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

- อำเภอมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนาอำเภอให้สอดคล้องกับพัฒนาจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยว

— เทศบาลเป็นหน่วยงานที่ปกครองที่เล็กที่สุด ในเขตพื้นที่โครงการ เทศบาลจะมีความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมาก เพราะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ดังนั้นเทศบาลควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนด้วย เพราะข้อคิดเห็นของเทศบาลจะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

8.6.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีหน้าที่เป็นหน่วยงานทางการจัดการ จัดเตรียมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ นอกจากการวางแผนแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำทางวิชาการในการปฏิบัติแผน ตลอดจนควรจะเป็นตัวประสานที่ีระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพราะเท่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ ยังไม่มีนโยบายร่วมกัน จึงขาดความประสานกันในการปฏิบัติงาน ทำให้ประสิทธิภาพของงานราชการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่ำลง

8.6.3 องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคเอกชนได้แก่ ธุรกิจโรงแรม บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวที่สุด เพราะเป็นผู้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว องค์กรภาคเอกชนควรจะให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล เช่นการควบคุมคุณภาพของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน และเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์จนเกินไป เช่นการควบคุมคุณภาพของผู้นำการท่องเที่ยว (ไกด์) ควบคุมคุณภาพของร้านค้าในเรื่องของคุณภาพสินค้า และราคา ทั้งนี้เพื่อป้องกันผู้ประกอบการที่ไม่ถูกกฎหมายที่มุ่งหวังเอาแต่ผลประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว เป็นต้น

สรุปแนวทางในการพัฒนานั้น ควรจะกำหนดนโยบายและจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติให้เหมาะสม โดยที่ ททท.และนครปฐม เป็นศูนย์กลางรองในลักษณะการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จะมีหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของงานที่เพิ่มสูงขึ้น

การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว โดยให้พระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยวในลักษณะประวัติศาสตร์ จะเป็นตัวทำให้เกิดการท่องเที่ยวในลักษณะของการเชื่อมโยงจังหวัดต่าง ๆ ในเขตพื้นที่โครงการเข้าด้วยกัน อันจะทำให้สามารถยืดวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวให้ยาวนานขึ้น

เพื่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้จะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่จะเตรียมขึ้นมาใหม่ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อตอบรับกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว นั้น ควรจะคำนึงถึงการแผ่กระจายไปยังเกษตรกรในท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่โครงการด้วย โดยการเพิ่มรายได้ที่เกิดขึ้นจากผลผลิตทางศิลปหัตถกรรมตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น

การกำหนดแนวทางในการพัฒนานี้เป็นการกำหนดแนวทางอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้เกิดการยืดหยุ่นของแผนที่จะต้องมีการศึกษาอย่างละเอียดในชั้นการวางแผนแม่บท และการศึกษาความเป็นไปได้ของแผนต่อไป.